

[Finansministeren.]

skulle jeg i hvert fald have fremsat det i næste samling, og så havde jeg først fremsat det den 6. oktober; før kunne jeg ikke have fremsat noget forslag i næste samling, for før starter folketingets næste samling ikke, og så måtte jeg samtidig have sagt, at der kun er tiden til 10. oktober til at behandle det i. Det er da vist enkel og klar logik. Hvis folketingsudvalget nu vil noget andet, er det folketingsudvalgets sag; jeg fraråder det. Men det er da vist enkel og klar logik, at hvis jeg ikke havde fremsat det i denne samling, måtte jeg fremsætte det i næste samling, og så havde der kun været 4 dage efter det skøn, som mine embedsmænd har givet mig, de embedsmænd, som hr. Grünbaum har udpeget til at sidde i disse stillinger i kildeskattedirektoratet, EDB-centralen osv.

Man kan godt sige, at dem skal man være kritisk over for, men jeg vil gerne over for udvalget fremlægge det skriftlige materiale, vi har fra kildeskattedirektoratet, hvori man belyser, hvorfor man ikke kan nå det, hvis vedtagelsen kommer senere end 10. oktober. Det kan hr. Grünbaum få, og så kan han se, om han bliver overbevist af materialet, således som jeg er blevet overbevist af det, fordi jeg har tillid til de embedsmænd, hr. Grünbaum har udnævnt. Jeg er ked af, at hr. Grünbaum ikke har den samme tillid.

(Kort bemærkning).

Grünbaum: Jeg tror nok, jeg har den samme tillid til embedsmændene, som finansministeren har — det håber jeg da. Det er jo slet ikke det, det drejer sig om. Det drejer sig ikke om, hvorvidt finansministeren skulle have fremsat dette lovforslag i indeværende eller næste samling. Jeg har ikke noget imod, at finansministeren fremsætter det i denne samling. Det, jeg har noget imod, er, at man stiller folketinget over for at skulle tage stilling til et så vigtigt tal som udskrivningsprocenten uden at give folketinget de fornødne oplysninger. Hvis folketinget havde fået de samme oplysninger, som regeringspartierne har fået, ville situationen være noget anderledes. Jeg ved, at regeringspartierne har haft materiale

til drøftelse af det spørgsmål, men det har man altså ikke givet folketinget, og det er det, jeg bebrejder finansministeren.

Jeg synes i og for sig, at det er en rigtig fremgangsmåde. Man kunne godt fremsætte det i denne samling med det fornødne materiale og så tage sig tid til at behandle det, og så kunne lovforslaget genfremsættes, så vi hurtigt kunne føre det igennem i næste samling.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at de 2 lovforslag henvises til et udvalg på 21 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i indeværende møde lade foretage valg af det udvalg, som det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 21 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om udskrivningsprocenten for kalenderåret 1971 og forslag til lov om ændring af lov om sømandsskat.

Valgt blev: *Havnstrup Clemmensen, Asger Jensen, Jørgen Jensen, Hans Kjær, Stetter, Henry Christensen, Jens Foged, Jens Frandsen, Holger Hansen, Niels Helveg Petersen, Bernhard Bawnsgaard, Grethe Philip, Per Hækkerup, Erling Dinesen, Grünbaum, Anker Jørgensen, Kampmann, J. O. Krag, Helge Nielsen, Aksel Larsen og Ømann.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften).

(Lovforslaget (nr. 179) findes i tillæg A. sp. 3959, fremsættelsen i tidenden sp. 5794).

Formanden: Sammen med denne sag foretages de to følgende sager på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af merværdiafgiftsloven. (Forhøjelse af afgiften ved indførsel).

(Lovforslaget (nr. 180) findes i tillæg A. sp. 3955, fremsættelsen i tidenden sp. 5794).

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om forskellige forbrugsafgifter. (Bortfald af afgift af papir og pap m. v.).

(Lovforslaget (nr. 181) findes i tillæg A. sp. 3969, fremsættelsen i tidenden sp. 5794).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Grünbaum: Det kan være vanskeligt at få denne debat ført på rigtig måde, når vi først har udskrivningsprocenten til behandling og så får momsforhøjelsen. Udskrivningsprocenten gælder jo for 1971, og dér har jeg koncentreret mig om de proceduremæssige problemer, eftersom vi ingen oplysninger havde. Her drejer det sig jo imidlertid om et helt aktuelt finanspolitisk indgreb, nemlig en forhøjelse af merværdiafgiftssatsen med 2½ pct. fra 12½ pct. til 15 og en samtidig forhøjelse af importmomsen fra 9 pct. til 15 pct. Det er jo temmelig store penge, det drejer sig om. Det betyder 600 mill. kr. plus 450 mill. kr. fra importmomsen, altså over 1 milliard kr. mere til finansministeren i indeværende finansår; og finansministeren vil i 1971 få den fulde årsvirkning af momsforhøjelsen på de 1.400 mill. kr., altså yderligere ca. 800 mill. kr. til statskassen i det kommende finansår.

Jeg har en lille mistanke om, at når regeringen har så travlt, som den nu har, med at få denne momsforhøjelse gennemført, er det ikke alene af hensyn til situationen nu, den aktuelle økonomiske situation, hvad der jo også er svært at få øje på, eftersom man først prøvede den anden vej med dyrtidstilægget. Jeg har en fornemmelse af, at man er begyndt at spekulere lidt på 1971, og her har man altså i en politisk krisesituation, man selv har skabt, fået en mulighed for at kunne køre en momsforhøjelse igennem, som vil give ganske betydelige beløb i 1971.

Det er under alle omstændigheder en meget betydelig stramning, der gennemføres nu ved denne momsforhøjelse. Under debatten i fredags blev der ikke givet nogen oplysning om, at der nu var nye momenter i udviklingen, som gjorde en yderligere stramning nødvendig. I hvert fald økonomiministeren har erkendt, at den allerede gennemførte skattestramning med en stigning i statsindkomstkatten på 35-40 pct. på et år er så stærk, at der i og for sig ikke skulle være brug for en yderligere stramning. Han har også sagt, at det ikke er det store valutatab i april, der fik regeringen til at fremsætte sit forslag om dyrtidsportionerne, men derimod ønsket om på lidt længere sigt at få noget mere hold på udviklingen i vort omkostningsniveau, og den tankegang kan vi andre da være ganske enige med ham i.

Nu gik det altså helt anderledes, det gik ikke med inddragelsen af de 3 dyrtidsportioner, og regeringspartierne vil så søge en indkomstpolitisk løsning gennemført i forbindelse med den næste overenskomstsituation. Men hvad skal vi så med denne momsforhøjelse nu? Det er spørgsmålet, som må stilles. Et det en straffeekspedition? Skal forbrugerne nu igen betale for regeringens fejlagtige økonomiske politik, og fordi regeringen ikke var i stand til at gennemføre sit dårligt forberedte indkomstpolitiske udspil? Det er der meget der tyder på. Der er meget, der tyder på, at forslaget om momsforhøjelsen i virkeligheden er et nyt og ganske fortvivlet forsøg på dog at redde noget af regeringens ansigt, redde noget af prestigen.

Regeringen har jo for ikke så længe siden bestridt vor opfattelse af, at der med den allerede gennemførte hårde skattepolitik praktisk taget ikke ville blive noget tilbage til en stigning i det private forbrug i 1970-71. Det var jo det, vi sagde under de forhandlinger, vi havde i det tidligere 21 mands udvalg. Regeringen sagde til os, at der var regnet med en reel forbrugsstigning på 2 pct. Nu tager man altså i hvert fald de 2 pct., tager dem ud af forbruget. Finansministeren eller økonomiministeren kan vel ikke bestride, at det gør man med denne momsforhøjelse. Så er man altså nede på nul efter regeringens egen opfattelse, og efter vor opfattelse under nulpunktet.

I forvejen er det især lønmodtagerne, der er blevet ramt af regeringens skattepolitik.

[Grünbaum.]

Det har været en skattepolitik med en udpræget social slagside. Nu får denne politik en tand til med momsforhøjelsen. Der er derfor ikke tvivl om, at momsforhøjelsen vil ramme meget, meget hårdt for et stort antal af forbrugerne, og heller ikke denne gang — det skal man også lægge mærke til — ydes der nævneværdige kompensationer for momsforhøjelsen. Man gør nøjagtig, som man gjorde i 1968. Det fremgår endda direkte af lovforslaget, hvis man læser den paragraf, der omhandler tilskuddet til mejeriprodukterne. Der står jo udtrykkelig, ligesom der også stod i 1968, at denne regering vil ikke opretholde den forrige regerings system med tilskud til mejeriprodukterne. Her skal den fulde forhøjelse af momsen også have virkning. Derfor må det være rigtigt at sige, at dette er en politik, der vender den tunge ende nedad. Det er igen, som jeg sagde det ved behandlingen af det foregående lovforslag, en gang konservativ skattepolitik, vi her præsenteres for af en regering, der efterhånden er kørt fast i sin økonomiske politik. Hvor blev de kompensationer af, og hvor blev den sociale skatteomlægning af, som venstres formand, hr. Poul Hartling, har talt så gevaldig meget om i det sidste års tid? Er det venstres skattepolitik, der her gennemføres, eller er det de radikales? I hvert fald er det alle tre regeringspartier, der står med ansvaret for denne politik, der i udpræget grad vil ramme nedad på indkomststigen, og vi mener altså ikke, at en sådan stramning er nødvendig.

Og hvad bliver så de samfundsøkonomiske virkninger af denne panikprægede politik? Man vil begrænse forbruget, det er jo hovedformålet, ikke for økonomiministeren, det har jeg forstået, men for regeringen. Man vil begrænse forbruget for at klare valutaproblemerne, men vil man i realiteten opnå en begrænsning af det samlede forbrug? Det er jo et spørgsmål, man kan stille. Ja, for de mange, der ikke har opsparede midler at tære på, er der vel ingen tvivl om, at de må sætte deres forbrug ned svarende

til det, der her sker, hvis deres indtægter ikke går op. Jeg tror, man må regne med, at en af følgerne af dette lovforslag, hvis det gennemføres, simpelt hen bliver en ikke ubetydelig formindskelse af opsparingen her i landet, og det er vel ikke det, regeringen tilsigter. Jeg tror, vi må se i øjnene, at alle, der på nogen måde er i stand til det, vil gennemføre deres egne private kompensationsordninger simpelt hen ved at spare noget mindre eller ved at forbruge af allerede opsparede midler. Det er min fornemmelse, at sådan er situationen nu. Der er spændt lige til det yderste — jeg var lige ved at bruge finansministerens tidligere udtryk om bristepunktet, det skal jeg lade være med. Jeg tror også, det er fremgået af en række reportager, som pressen har haft. Bl. a. havde Berlingske Tidende en stor reportage om det forleden, og det fremgår jo helt klart af det, at folk føler, at der er ikke plads til, at de kan bære det, som disse 2½ pct.s momsforhøjelse nu giver af byrder oven i de store skattestigninger. Derfor siger de, der kan, naturligvis: vi laver vor egen private kompensation ved at nedsætte vor opsparing. Altså igen en tvivlsom politik og en politik med social slagside.

Momsforhøjelsen kommer jo også, det skal man også bemærke, nu samtidig med, at den meget høje udskrivningsprocent for kildeskatten rigtig skal til at gøre sig gældende, nemlig i andet halvår 1970. Det er vel heller ikke, samfundsøkonomisk set, særlig heldigt. Dertil kommer, at alle, der er i stand dertil, vil købe stærkt ind i tiden frem til den 1. juli. Det vil give yderligere pres på efterspørgslen, måske et meget betydeligt pres på efterspørgslen. Det kan vel heller ikke være en fornuftig økonomisk politik netop nu i denne situation. Det vil også give yderligere pres på betalingsbalancen, og muligvis vil det fremme den tendens til pristigning, som allerede er i gang.

Vi ser jo, hvordan man forhøjer priserne rundt omkring i butikkerne i øjeblikket. Man sætter priserne op. Jeg tror i og for sig ikke, det har nogen direkte forbindelse med

[Grünbaum.]

talen om momsforhøjelse, men måske med visse andre ting, som har været på tale. Men der er i hvert fald en prisstigningsbølge i gang i øjeblikket, og det vil måske føre til yderligere forhøjelser af lønningerne.

Og har regeringen overhovedet tænkt på, hvad der kan ske på arbejdsmarkedet inden for lønområdet, når man nu åbenlyst — og det gør man jo — ad momsvejen inddrager en dyrtidsportion fra lønmodtagerne for derefter at udbetale disse penge til arbejdsgiverne? Jeg siger med vilje, at man gør det åbenlyst, for jeg synes ikke, at der har været skjult noget her. Man siger til lønmodtagerne: Når I ikke vil være med til at aflevere en dyrtidsportion, skal vi nok tage den fra jer, og så kan vi udbetale den til arbejdsgiveren, så han ikke mærker noget. Jeg tror ikke, det vil være svært at forudsige — uden at jeg skal gå ind på alle disse problemer om arbejdsmarkedet — hvad der vil ske. Der vil komme en yderligere stigning i lønninger og omkostninger ud over, hvad der ellers ville være sket, hvis man ikke havde gjort det. Jeg tror, det simpelt hen er en uklog politik, en helt forkert politik. Man sætter en ny længdningbølge i gang på arbejdspladserne. Hverken samfundsøkonomiske eller skattepolitiske hensyn taler for, at regeringens forslag om en forhøjelse af moms'en bør gennemføres. Det er i sin udformning en asocial og dertil en samfundsøkonomisk fejlagtig foranstaltning i den nuværende situation, så om vor stilling kan der vel ikke være megen tvivl.

Om forhøjelsen af importmomsen skal jeg kun sige, at vi naturligvis med en vis interesse har noteret os, at de tre partier, der i sin tid var så ængstelige ved importmomsen, nu som regeringspartier gennemfører en voldsom stramning af netop importørernes likviditets- og kreditforhold. Det er jo en yderligere særdeles hård kreditstramning, der her gennemføres over for importørhvervene. Samtidig kan jeg ikke undlade at gøre opmærksom på, at ikke mindst landbrugere, men også øvrige arbejdsgivere med denne momsforhøjelse vil opnå en meget betydelig forøgelse af deres likviditet. Der er altså en vældig skævhed i forslaget, og det kan vel heller ikke være en rigtig politik i den nuværende situation. Jeg erkender, at det kan være en rigtig politik at gennemføre en vis

stramning af importen, hvis man vil gøre noget for at rette valutabalancen op; jeg skal ikke indvende noget imod, at man bestræber sig herpå. Men det kan ikke være en rigtig politik i den nuværende situation at pumpe flere hundrede millioner kroner — jeg ved ikke hvor mange, det kan vi vel få oplyst i udvalget — ud som øget likviditet samtidig med, at man officielt fører en kreditstrammingspolitik — en stram pengepolitik, som man siger. Har man talt med Nationalbanken om dette og om de virkninger, der vil komme?

Jeg mener, at det efterhånden er den rene forvirring, der råder i den økonomiske politik, men også her er det regeringens egen skyld, at systemet virker så dårligt. Da regeringen i 1968 gav landbruget en sagligt set helt ubegrundet udvidelse af afregningsperioden, således at dette erhverv nu har kredit i næsten 9 måneder, da bidrog regeringen selv i meget væsentlig grad til at ødelægge momssystemets finanspolitiske virkemidler. Det er et stort ansvar, regeringen hermed har påtaget sig. Det var jo en skjult støtte, landbruget fik i 1968. Havde det ikke været meget klogere, om man havde givet det pengene lige ud i stedet for at ødelægge momssystemet sådan, at når man nu af statsfinansielle og samfundsøkonomiske grunde siger til den danske befolkning: „Nu skal I betale 2½ pct. mere hver gang I skal købe ind til jeres forbrug,“ så siger man i virkeligheden samtidig, at en væsentlig del af de penge skal ud til landbruget og en række andre erhverv og ligge dér som forøgede momskreditter? En vis sammenhæng er der jo; da man har denne afregningsperiode, kan man ikke undgå en vis likviditetsforøgelse. Men der er og bliver ingen rimelighed i, at man — lad os nu sætte, at det var en rigtig foranstaltning, at moms'en skulle forhøjes — samtidig giver dette erhverv en sådan indsprøjtning. Vi må jo ikke glemme, at medmindre regeringen forestiller sig, at den inden for en forholdsvis begrænset tid skal nedsætte momsprocenten igen, er det en varig begunstigelse, man hermed giver landbruget; man giver det i virkeligheden på den måde også en betydelig mulighed for forbrugsudvidelse.

Da vi forleden dag drøftede spørgsmålet om en effektivisering af skatteligningen, pegede jeg på underligningen af B-skatthey-

[Grünbaum.]

derne i forhold til lønmodtagerne, og jeg stillede et spørgsmål til finansministeren, som jeg ikke fik svar på. Jeg spurgte nemlig, om finansministeren agtede at foretage sig noget for at rette skævheden op, og jeg pegede på, at der nu var mulighed for på grundlag af selvangivelserne fra 1969 at foretage en revision af forskudsligningen for 1970 for de selvstændige grupper. Det må kunne gøres, og hvorfor så ikke gøre det?

Mange har spurgt: hvordan kan det være, at den meget stærke skattestrømning tilsyneladende ikke kan mærkes på forbruget? Det er noget, folk i almindelighed taler om. Hvordan kan det være, at forbruget, med den skattestigning der har været, stadig væk kan ligge på det niveau? Muligvis har vi en væsentlig del af forklaringen i underligningen af B-skatteyderne. Den medfører jo en meget betydelig skattecredit, og når dertil kommer det af regeringspartierne gennemførte særlige 10.000 kr.s skattefri fradrag, der især kan udnyttes og udnyttes af de selvstændige erhvervsdrivende, så er det da slet ikke usandsynligt, at man i disse to forhold har en meget væsentlig del af forklaringen på, hvorfor det varer så længe, inden man generelt mærker noget til forbrugsstramningen. Det drejer sig nemlig om mange penge på de to poster. Det drejer sig formentlig om et manglende skattebeløb på 1½-2 milliarder kr., ja, måske endnu mere — vi ved ikke noget om det, selv om vi har spurgt finansministeren om det gentagne gange. Det er da klart, at hvis man gennemfører en skattepolitik, hvorved lønmodtagerne rammes ganske hårdt, men undtager den anden meget stor befolkningsgruppe, kan man ikke forvente, at den politik, man fører, skal få de resultater, lærebøgerne foreskriver. Der er tale om praktisk politik her, og finansministeren har efter min mening ikke ført den praktiske skattepolitik, som han burde have ført. Også af den grund må en momsforhøjelse efter min mening virke ganske urimelig og uretfærdig.

Må jeg sige om forslaget om ophævelse af afgiften på papir og pap, at det kan vi naturligvis tiltræde. Mit partis afgiftspolitiske ordfører, hr. Egon Jensen, har gentagne gange rejst dette spørgsmål, som også har været indgående behandlet i det såkaldte kulegravningsudvalg, og finansministeren

har vist også ved flere lejligheder herfra givet udtryk for en positiv interesse for at få denne afgift ud af verden. Lidt godt er der altså ved dette kompleks af forslag.

Jeg synes, man i denne forbindelse også må have lov til her fra folketingets talerstol at nævne tillidsmand Enoch Nielsen fra papirarbejderne; han har været en utrættelig forkæmper for at få denne afgift ophævet, og han er altså i den lykkelige situation nu, at han kan se det foreslået, som alle partierne i kulegravningsudvalget har været enige om. Man kan synes, det er lidt underligt, at man nu hiver dette ud af kulegravningsudvalget og fremsætter det som selvstændigt forslag, men det skal vi ikke gøre vrøvl over; vi er glade for, at forslaget fremkommer, og kunne måske også tænke os andre af de mindre afgiftsområder trukket frem ret hurtigt til en lignende behandling.

Jeg vil gerne til slut sige, at det er et spørgsmål, hvorvidt man ikke bør sætte loven i kraft på et noget tidligere tidspunkt. Jeg ved, at man inden for papirbranchen har drøftet spørgsmålet; vi har fået henvendelser om det, og måske har finansministeren også fået det. Jeg tror, man inden for branchen ville være lykkelig for at få fremskudt datoen for ikrafttrædelsen, hvis det kan lade sig gøre. Det er noget, der har meget stor betydning for beskæftigelsen inden for denne branche.

Hans Kjær: Jeg forstod, at hr. Grünbaum på sit partis vegne tog afstand fra to af de tre foreliggende forslag og karakteriserede dem som konservativ politik. Må jeg derfor sige, at i min gruppe ville man naturligvis have været mere begejstret for at drøfte momsforhøjelser, hvis man havde kunnet gøre det som et led i en egentlig skattereform, end man af naturlige grunde kan være, når det drejer sig om en strammingspolitik.

Ordføreren for mit parti i den foregående sag sagde, at der i alle lande til alle tider er for høje skatter, og det er vel også en almindelig opfattelse om afgifterne. Jeg tror nu ikke, man skal lægge så megen vægt på, hvad man kan indhente af oplysninger fra et interview, heller ikke i Berlingske Tidende. Det er vist ganske naturligt, at ligegyldigt hvem man spørger, hvordan deres økonomi er, har de større forståelse for, at

[Hans Kjør.]

det er naboen, der skal spare, end at de selv skal gøre det. Uden at gå ind på de økonomisk-finanspolitiske baggrunde for forslaget i detaljer — for det bliver jo repetitionsøvelser i forhold til, hvad vi har været igennem her i de seneste mødedage — vil jeg sige, at jeg er overbevist om, at der trods alt er en meget stor forståelse i befolkningen for, at det er nødvendigt, at der gøres noget.

Nu er det altså et finanspolitisk indgreb, man foretager, og jeg tror da, at hr. Grünbaum vil være enig med mig i, at til sådanne stramminger er moms den afgiftsform, der er bedst egnet. Den er dels en afgiftsform, som er neutral i sine virkninger i forhold til eksporten — og det er noget, vi må lægge meget afgørende vægt på i den situation, vi befinder os i — dels er den en afgiftsform, som ikke favoriserer enkelte vareområder på bekostning af andre — eller omvendt, om man vil: som punktafgifterne straffer enkelte vareområder særligt i forhold til andre. Der skal derfor ikke herske tvivl om, at når vi i mit parti anser det for en nødvendighed at foretage den finanspolitiske stramning nu, mener vi også, at det er den rigtige måde, vi gør det på nu.

Jeg skal gøre nogle enkelte, måske lidt mere spredte bemærkninger om lovforslagenes indhold.

Foranlediget af, at hr. Grünbaum nævner, at man sætter priserne op i butikkerne nu, vil jeg sige, at det vel ikke kan komme bag på nogen. Når vi lever i en periode, hvor inflationen er under udvikling, må priserne også stige i butikkerne. Hvor havde hr. Grünbaum ellers tænkt sig de handlende skulle få pengene fra? de kan jo ikke tage dem op af tegnebogen. Det kommer de nu alligevel i nogen grad til. Finansministeren anfører i bemærkningerne til lovforslaget om momsforhøjelsen, at de administrative omkostninger vil være 650.000 kr., og det forekommer at være et ret beskedent tal målt i forhold til provenuet. Men ikke mindst foranlediget af hr. Grünbaums bemærkninger finder jeg det nødvendigt at gøre opmærksom på, at de 650.000 kr. er det offentlige omkostninger, og at erhvervslivet ikke slipper med helt så lempeligt et tal. Jeg ved i hvert fald, at da man sidste gang lavede momsforhøjelse, beregnede man alene inden for butikshandelen — men det

er jo også dér, det især vil gøre sig gældende — omkostningerne til ommærkning af varepriserne til ca. 40 mill. kr., og der er ingen grund til at tro, at de omkostninger, erhvervslivet bliver udsat for denne gang, bliver mindre; i mellemtiden har der nemlig fundet en reel omkostningsudvikling sted — vi skal jo bl. a. foretage disse indgreb for at prøve på at bremse op for denne udvikling. Jeg vil gerne fremhæve dette, for jeg synes, man alt for ofte i debatterne herinde i det høje ting glemmer, at da man i 1967 gennemførte momsens som princip, afstod man fra at yde nogen form for betaling til disse nye skatteopkrævere. Jeg nævner det ikke for at fremføre noget ønske eller krav om, at man skal give dem betaling, men for at understrege, at det klart fremgik af debatten dengang, at man anerkendte, at der naturligvis for erhvervslivet var omkostninger forbundet med et sådant system, og at det ligesom andre omkostninger måtte indgå i den almindelige prisdannelse.

Vi har et problem for butikserhvervet med hensyn til tidspunktet for gennemførelsen, idet denne ommærkning af priserne skal finde sted midt i ferietiden. Men jeg forstår, at der næppe teknisk er større muligheder for at rykke det frem. Både af administrative grunde og fordi der også er knyttet sociale refusionssystemer til lovforslagets gennemførelse, kan det næppe gøres meget tidligere. Jeg kunne dog tænke mig, at vi i udvalget kom til at se lidt på mulighederne for en lille flytning. Hvis man kunne sætte ikrafttrædelsesdagen til den 29. juni i stedet for til den 1. juli, var det da kun en fremrykning på to dage, men derved ville man få ikrafttrædelsesdag på en mandag; det kunne næppe give de helt store problemer i forhold til afregningssystemet, men det var muligt, at det kunne være en hjælp for i hvert fald en del af erhvervslivet, at de kunne bruge weekenden til ommærkning. Jeg vil gerne have, at vi i udvalget dels ser på, om det teknisk kan lade sig gøre, dels prøver på at undersøge, om der inden for erhvervskredse er interesse for det.

Ved at sætte afgiftssatsen til 15 pct. forlader vi for første gang i den tid, vi nu har haft momsens, det, vi kunne kalde for de simple brøkers system, hvor man kan bruge en simpel brøk til at udfinde såvel afgiften som den afgiftspligtige værdi ved tilbagereg-

[Hans Kjær.]

ning fra prisen inklusive afgift. Det var et spørgsmål, der optog os en hel del i udvalgsarbejdet, da vi sidste gang behandlede momsforslaget, om man var bundet til bestemte procentsatser ud fra de simple brøkers princip. Dengang fik vi sådanne oplysninger frem, at vi alle gav udtryk for under behandlingen her i salen, at vi nu var sikre på, at man ikke var bundet — dermed ville der jo også være meget lidt bevægelighed ved fremtidige afgiftssatser. Men det er da klart, at vi nu kommer til et system, der kan give vanskeligheder for folk, når de, som de skal ved forskellige lejligheder, skal finde frem til, hvad afgiften er. Når de ved en tilbageregning på en faktura skal angive den eller gøre det regnskabsmæssigt en gang i kvartalet, skal de til at regne med, at afgiften er 3/23 af prisen og den afgiftspligtige værdi 20/23 af prisen. Det vil nok sprede nogen forvirring i visse dele af erhvervslivet. Det svarer til 13,04 pct., henholdsvis 86,96 pct. Jeg tror, det vil være vigtigt at indstille sig på at gøre en ekstraordinær pædagogisk indsats, for at folk kan få forståelse for, at disse afgiftssatser ikke er helt så umulige at regne med, som det umiddelbart kan forekomme. Beregningen kan foretages ved en gangeoperation med decimalbrøker på 0,1304 og 0,8696, og en sådan gangningsregning kan foretages selv på en simpel additionsmaskine. Men selv når det er sagt, så må man påregne, at der alligevel bliver plads til adskillige fejltagelser. Man må jo ikke glemme, at systemet er så vidtfavnende og altomfattende, at der inden for de registrerede virksomheder findes adskillige, for hvem regning og kontorhold er forholdsvis vanskelige begreber.

Jeg vil gerne pege på dette med mulighederne for fejltagelser, fordi hr. Sigsgaard under den økonomiske debat i fredags ret bombastisk gav udtryk for, at der nu snydes med momsen. Spørg toldvæsenet, sagde hr. Sigsgaard. Jeg synes ikke, man kan lade disse påstande, som næsten rammer erhvervslivet generelt, stå helt uimodsagt, og jeg vil derfor henvise til, at der i finansministerens bemærkninger til det nye toldlovsforslag er indeholdt oplysninger om, at efterbetalingen i kraft af momskontrolens arbejde i andet halvår 1969 udgjorde 25 mill. kr. Nu skal jeg ikke vaske nogle sorte

hvide, og jeg skal heller ikke nægte, at 25 mill. kr. immervæk er mange penge; men jeg synes dog, det skal ses i relation til to ting: dels til det samlede provenu, som ligger på et sted mellem 6 og 7 milliarder kr. om året, dels til den omstændighed, at der er ca. 375.000 registrerede virksomheder. Hvis man sætter efterbetalingen i relation dertil, forekommer det trods alt ikke at være helt uanstændige tal, man har fundet frem til.

Jeg vil også godt sige, at det er mit indtryk, at de medlemmer af det høje ting, som er med i det udvalg, der behandler det nye toldlovsforslag, og som i denne egenskab havde lejlighed til en studierejse for nylig, hvor de også fik mulighed for at komme tæt ind på toldvæsenets kontrolsystemer, dér fik et ganske afgørende indtryk af, at man inden for denne dygtigt arbejdende etat har fået opbygget et kontrolsystem med en meget høj effektivitetsgrad. Vi var alle overbevist om, at efterhånden som man fik det personale frigjort, der er omtalt i anden forbindelse, så ville man kunne yde en indsats, der ville forvandle snyderiet på momsens område til et rent minimum, og som samtidig kunne være en overordentlig væsentlig hjælp ved ligningen under det almindelige skattesystem.

Dette, at importmomssatsen nu bortfalder, sådan at man ved import skal betale samme momssats som ved alt andet, gav hr. Grünbaum anledning til nogle bemærkninger om det morsomme i, at det foreslås af de samme tre partier, der i sin tid var så ivrig for den specielle, lave importmomssats. Det er da klart, at da man i sin tid indførte det system, at man opererede med to satser, var baggrunden den, at man ønskede at etablere balance mellem importører, der skal betale momsen kontant ved indførslen, og dem, der skal købe på hjemmemarkedet, hvor de får en vis kredit. Jeg skal da ikke prøve på at bortforklare, at når man nu ophæver denne lavere sats, forstyrrer man også denne balance, og det er da helt naturligt, at man i importørkredse vil give udtryk for nogen fortrydelse derved. Men nu er sigtet specielt med dette som et led i den økonomiske sanering at foretage en dæmpning af importen, og det lader sig nu engang ikke gøre at foretage nogle indgreb med et bestemt sigte, uden at de, i hvert

[Hans Kjær.]

fald hvis de skal have virkninger, også skaber irritationsmomenter; det er næsten en naturlov. Så må importørerne finde nogen trøst i, at det trods alt er et ret lempeligt indgreb, og dertil at det helt har midlertidig karakter; for ved gennemførelsen af den nye toldlov, som efter forslaget skal vedtages i næste samling med virkning fra 1. april, etableres der jo et kreditsystem. Til den tid skulle man alligevel have været oppe på satsen, så med etableringen af kreditsystemet vil man igen kunne få nogen balance i foretagendet.

Hvad angår papirafgiftens bortfald, er det klart, at det for alle er nemmere at være begejstret for, at afgifter falder væk, end at de stiger, så her kan vi formentlig alle give fuld tilslutning. Jeg skal henholde mig til, at der også fra mit partis side ved gentagne lejligheder fra det høje tings talerstol er fremsat udtalelser om det ønskværdige i, at man, så snart der var finansiel baggrund derfor, lod denne afgift falde væk, fordi afgiften er diskriminerende i forhold til andre emballageformer, fordi den måske er kultur fjendsk, da den specielt rammer bøger, og, hvad der ikke mindst har gjort indtryk, fordi den er overordentlig administrativt belastende på grund af de særlige systemer med tilbagebetaling. Det er da også, som hr. Grünbaum var inde på, sådan, at der i det såkaldte afgiftskulegravningsudvalg har været bred enighed om, at vi nu, hvor vi nærmer os afslutningen af arbejdet, skulle have anført en bemærkning om, at vi meget gerne så, at ændringen i afgiftssatserne, når den engang kom, skete på en sådan måde, at vi i hvert fald kunne slippe for denne upopulære afgift. Nu har finansministeren ved sit initiativ overflødiggjort, at kulegravningsudvalget anfører dette i sine afsluttende kommentarer til sit arbejde, og det skal jeg gerne takke ministeren for; så behøver vi ikke at bruge noget af det dyre papir til at skrive det.

Jeg skal slutte med på mit partis vegne at give tilsagn om medvirken til en hurtig udvalgsbehandling, specielt naturligvis af de to forslag, som det er tilsigtet at gennemføre i dag.

Jens Frandsen: Baggrunden for de forslag, vi her behandler, blev så grundigt debatte-

ret i fredags, at jeg kun skal gøre nogle få bemærkninger. Hr. Hans Kjær har været inde på nogle tekniske ting, og dem skal jeg heller ikke gå dybere ind i.

Forslagenes paragraffer er overskuelige, og interessen samler sig særlig om forhøjelsen af momsprocentsatsen til de 15. Nødvendigheden af økonomiske indgreb i situationen er for venstre indlysende, og forslaget er et afgørende led i den helhed, regeringen beder folketinget om at vedtage. Det er jo ingen hemmelighed, at venstre gerne havde set en momsforhøjelse brugt til en noget større omlægning af statens indtægter, men trods dette skal der ikke herske nogen som helst tvivl om, at vi i situationen absolut hellere bruger momsen end andre udveje til forøgelse af indtægterne.

Jeg giver regeringen medhold i, at det må være finanspolitikken, der må bære en større del af byrden, og jeg kan føje til, at pengepolitikken for mig sådan set alt længe nok har måttet bære en for stor del af byrden. Ved forslagets gennemførelse strammes den allerede stramme finanspolitik yderligere. Venstre lægger stor vægt på, at den tilbageholdenhed i udgiftsstigningerne, regeringen har givet udtryk for, fastholdes. Tilbageholdenhed i forbrugsstigningstakten og forøgelse af eksporten, så betalingsbalancen kan bedres, er absolut nødvendig, såfremt vi i det lange løb skal bevare en høj og stabil beskæftigelse, hvilket vi alle er tilhængere af.

Jeg tror i øvrigt, at der er stor forståelse i befolkningen for, at man nu strammer, således at vi kan komme ud af de vanskeligheder, vi er i.

I momssystemet har vi været enige om at yde kompensation til de laveste indkomster og i børnetilskuddene for at imødegå de sociale skævheder, der ellers ville opstå. Dette føres naturligvis å jour ved denne forhøjelse. Jeg siger dette i anledning af hr. Grünbaums bemærkninger. Selvfølgelig er det ikke særlig populært at foretage den slags indgreb, men vi erkender nødvendigheden og er villige til at tage ansvaret derfor. Jeg tror, det vil have den tilsigtede virkning, og håber, at vi må komme ind i mere smult vande, hvor, som hr. Grünbaum gav udtryk for det, der kan blive mulighed for en lempelse engang, men absolut ikke før vi har fået situationen rettet virkelig op.

[Jens Frandsen.]

Når jeg nævner dette, er det også for at give udtryk for, at jeg er enig med hr. Grünbaum i, at vi ikke skal ændre sådanne satser for ofte. Dermed har jeg også sagt, at det absolut må være venstres holdning, at det må være andre steder, man lemper, end netop på momsprocenten.

Vi kan altså tilsige vor medvirken til dette forslags gennemførelse.

Importmomsen, som er 9 pct. for de registrerede virksomheder, foreslår ministeren snarest sat op til 15 pct. For ikke-registrerede virksomheder og personer beholder man de 12½ pct., indtil den almindelige forhøjelse træder i kraft.

Virkningerne af dette forslag vil naturligvis være en stærk stramning af importørernes likviditet. Da afregningen betales ved indførsel, vil det over for varer af indenlandsk oprindelse betyde en vis belastning. Som hr. Hans Kjær sagde, er der i det toldlovsforslag, der er fremsat den 3. april, og som jeg regner med bliver gennemført pr. 1. april 1971, allerede foreslået en momsprocent, der for importen er lig momsprocenten for indenlandske varer. Det betyder samtidig, at der for importmomsen fra denne dato ydes en kredit, der sammenholdt med de øvrige ændringer i loven vel alt i alt vil betyde en mindre likviditetsletelse for den samlede import. Det forslag, vi her behandler, indebærer en stramning indtil 1. april 1971, men betyder ikke, at importerede varer ved afsætning til forbrugerne belastes med mere end de 15 pct., der gælder for varer af indenlandsk oprindelse, idet importørerne får den betalte moms godtgjort ved afregning for den pågældende afgiftsperiode.

Under hensyn til at opnå en hurtig virkning, hvilket er regeringens ønske, som jeg fuldt ud kan se baggrunden for, kan jeg på venstres vegne også anbefale dette forslag til en meget hurtig vedtagelse.

Med hensyn til afgiften af papir og pap vil jeg i lighed med de tidligere ordførere sige, at denne afgift også skal få en venlig hilsen med på sin vej ud i mørket fra min side. Jeg er glad for, at vi afskaffer denne afgift; også jeg finder det rimeligt at sende en venlig tanke til hr. Enoch Nielsen, som vitterlig har været umådelig flittig med at overbevise alle om, hvor urimelig denne afgift var. Jeg har ofte udtalt mig til ugunst for disse afgif-

ter, idet det nok er den punktafgift, der er rejst den stærkeste og mest berettigede kritik imod. Råstoffet er, siden afgiften i 1940 blev indført under helt andre forhold end dem, vi kender i dag, kommet i konkurrence med andre, dengang ukendte stoffer, der nu anvendes til lignende formål. Ingen af de dengang kendte og senere tilkomne er belagt med en særlig afgift. Til trods for eller måske netop på grund af en lang række fritagelser, der er velbegrundede, og som ingen vel vil tage bort, føles afgiften måske særlig urimelig. Ofte har det været nævnt, at f. eks. bøger her var belagt med en punktafgift. Administrativt for erhvervslivet og toldvæsenet er denne afgift særlig besværlig. Finansministeren foreslår den nu ophævet, og det må jo betyde, at vi kan undvære provenuet, som er på ca. 55 mill. kr.

Jeg hilser altså dette forslag med glæde og kan anbefale også det til en meget hurtig og velvillig behandling.

Niels Helveg Petersen: Jeg kan på mit partis vegne anbefale de tre lovforslag, der her er til behandling. Jeg tror ingen sinde, det kommer dertil, at noget parti med begejstring vil anbefale en forhøjelse af den almindelige omsætningsafgift, men vi anbefaler den i mit parti med forståelse for den økonomiske nødvendighed. I det radikale venstre havde der nok været den opfattelse, at skulle man på et tidspunkt i øvrigt skride til en forhøjelse af moms, burde det ske i forbindelse med en større skatteomlægning og ikke som led i en finanspolitisk stramning; men den situation, vi er kommet i, gør det nødvendigt at gribe til en sådan.

I hr. Grünbaums indlæg var der undertoner af, at hr. Grünbaum ligesom havde mistet troen på, at der overhovedet kunne føres finanspolitik via momsforhøjelsen. Momsforhøjelsen ville formindske opsparingen, fremme længsindigheden og måske ligefrem skabe uro på arbejdspladserne. Jeg er ikke sikker på, det er så klogt at anlægge dette generelle syn på vore afgifter. Det kunne da også tænkes, at hr. Grünbaum engang selv ville være i en ansvarlig position i forhold til den finanspolitik, der skulle føres, og mon så ikke hr. Grünbaums standpunkt og synspunkt med hensyn til værdien af at føre finanspolitik, også over afgifterne, ville ændre sig noget?

[Niels Helveg Petersen.]

Det skurrede lidt i mine øren i hvert fald ligesom den argumentation, som tidligere oppositionspartier har anført mod at anvende finanspolitikken, nemlig at det blot førte til en begrænsning af opsparingen osv. og derfor ikke fik nogen væsentlig økonomisk virkning.

Man kan sige, at momsen ikke rammer de forskellige indkomststørrelser ganske lige; men det valg, vi har, er, så vidt jeg kan se, valget imellem ingenting at gøre og risikere beskæftigelsen eller at foretage et økonomisk indgreb for dermed på længere sigt at sikre en stabil beskæftigelse. Det er ud fra det synspunkt, vi kan anbefale det foreliggende forslag.

Der er jo ikke megen teknik i selve sagen. Der er et enkelt problem, som er fremdraget af hr. Hans Kjær, og som vedrører detailhandelens ændrede vilkår, men det skulle teknisk set ikke være den store revolution. Det er et politisk problem i første række, om man vil være med til at begrænse den indenlandske efterspørgsel, dermed begrænse underskuddet på betalingsbalancen og frigøre ressourcer i eksportindustrien til at udnytte gunstige eksportvilkår.

I forbindelse med det, hr. Grünbaum var inde på om B-skatteyderne, vil jeg gerne fremføre, at så vidt jeg har forstået, er det allerede i dag i mange kommuner således, at man sammenholder 1968-indkomsten, altså selvangivelserne, som indkom i januar 1969, med forskudsangivelserne, og hvor der er store afvigelser, tager man sagen op. Det er et spørgsmål, som nærmere kan belyses i udvalgsarbejdet.

Forhøjelsen af importmomsen har jeg ikke mange kommentarer til. Den foregriber begivenhedernes gang i forhold til, hvad der i øvrigt var planlagt, men er i situationen en fornuftig foranstaltning, som ganske vist nok strammer likviditeten for importørerne, men som ikke varigt sætter sig med prisfordyrelser på importen.

Papirafgiften kan jeg kun med glæde være med til at anbefale at afskaffe. Den er blandt de mest besværlige afgifter, vi har i vort afgiftssystem, og det er udmærket, at vi her får en lejlighed til at skille os af med den.

Jeg vil godt minde om, at der samtidig i foråret sker en fuldstændig afvikling af re-

staurationsafgiften, og jeg vil gerne ligesom hr. Grünbaum være med til at se, om vi måske kunne komme til at tage yderligere skridt i retning af en modernisering af de mindre afgifter, som provenumæssigt ikke spiller den store rolle, men som administrativt er besværlige, og som forbrugerne ikke har grund til at være særlig glade for.

Jeg kan altså samtidig hermed på mit partis vegne anbefale forslaget om importmomsens forhøjelse og papirafgiftens afskaffelse til hurtig behandling og vedtagelse.

Aksel Larsen: Det er formentlig ikke nødvendigt at gøre opmærksom på, at vi i dag skriver den 19. maj. Jeg tror nok, de fleste ved det, men jeg siger det alligevel for at erindre om, at der var engang, vi her i folketinget efter aftale med en tidligere regering efter meget energiske krav af de nuværende regeringspartier, som dengang var i opposition, indførte en regel om, at regeringsforslag, der ønskedes gjort færdige i indeværende folketingsår, ikke måtte fremkomme senere end 15. marts, medmindre der var fremkommet noget ganske særlig uventet, som gjorde det nødvendigt at komme med disse lovforslag, eller der i forvejen havde været aftaler om det.

Her står vi nu med en buket på syv særdeles indgribende lovforslag, som er blevet født i løbet af de sidste 14 dage, og som vi har til første behandling den 19. maj. Når jeg tænker på det tonefald, hvormed de nuværende regeringspartiers ledere i sin tid kritiserede den daværende regering, når den kom vel sent med sine lovforslag, når jeg tænker på det tonefald, hvormed de ultimativt krævede en spærredato den 15. marts indført og fik den, så må jeg sige, at jeg håber da, regeringen vil erkende, at den har en særdeles loyal opposition, når oppositionen ikke har kværueret mere, end jeg nu gør, over, at man behandler folketinget på den måde, at i løbet af de sidste to uger af folketingets arbejde skal praktisk taget de vigtigste lovforslag, der overhovedet er kommet i hele dette folketingsår, jages igennem.

Når dette er sagt, vil jeg gøre opmærksom på, at jeg ikke på mit partis vegne kan love nogen velvillig behandling, men derimod det modsatte, af forslaget om en forhøjelse af momsen; men det er naturligvis noget, rege-

[Aksel Larsen.]

ringen i forvejen var forberedt på. Da jeg nu startede med at tale om noget, mange vil opfatte som procedure, kan jeg sige, at det måske havde været mere smertefrit og billigere, om det havde været muligt for regeringen at gennemføre samtlige sine lovforslag i løbet af en dags tid uden nogen synderlig debat og uden udvalgsarbejde; det er jo regeringens vilje, at det skal gennemføres. Men det har regeringen dog ikke til hensigt, og det giver vel nogen mulighed for, at vi dels under debatten, dels i det udvalg, der er nedsat, kan få visse oplysninger, så både folketinget og offentligheden kan blive lidt mere klar over, hvordan situationen er, og hvad følgerne bliver af det, man gør nu.

Jeg anser det for en yderst dårlig udvej at sætte momsprocenten op fra 12½ til 15 og dermed skaffe i hvert fald 1.400 mill. kr. mere i statskassen igennem varefordyrelse. At det ikke harmonerer særlig godt med udtalelser af regeringsledere, fremsat i tidligere inkarnation, om, at allerede før de kom til, var skattetrykket så højt, at det ikke var til at bære, og at det kunne ikke tåle mere, er så sin sag; det ved vi jo alle sammen. Men jeg kan ærlig talt ikke godkende, og jeg kan ærlig talt heller ikke forstå, at regeringen selv vil gøre det — at den nu gennem en ny omgang finanspolitisk stramning, denne gang via momsen, vil forsøge at hjælpe på den nødstedte samfundsøkonomi. Det har jo gennemgående været denne regerings patentmedicin, at når der var noget i vejen, skulle man foretage finanspolitisk stramning, udskrive højere skatter eller afgifter, og man har hver gang konstateret, at det ikke fik den ønskede virkning. Jeg forstår ikke helt, at man vil forsøge med den samme metode. Jeg vil sige, som en af mit partis ordførere engang har sagt, at man må være klar over, at selv i den borgerlige nationaløkonomi nu om stunder er man kommet til det resultat, at finanspolitisk stramning slet ikke er noget ideelt, og at det ofte får den modsatte virkning af, hvad man ønsker det skal få.

Det er sagt her af det konservative folkepartis ordfører, at der er den fordel ved en momsforhøjelse, at den er neutral over for eksporten. Men den er da kun betinget neutral over for eksporten. Vi har fået tilstrækkeligt at vide om, at det, det drejer sig om for regeringen, er at sikre, at omkostningsniveauet herhjemme ikke stiger, og at industrihvervets omkostninger ikke stiger, for så bliver konkurrenceforholdene på eksportmarkederne dårligere. Man må da være klar over, at en sådan indirekte skatteforhøjelse som den, man vil gennemføre her, medfører omkostningsstigninger. Det er umuligt på forhånd at sige, hvor store de bliver, men de kommer, og det vil altså virke skadeligt for eksporten, til trods for at det er den, regeringen hævder at ville gavne.

Ja, alt dette det er naturligvis de væsentlige grunde til, at vi ikke kan eller vil stemme for det. Hvad angår forslaget om forhøjelse af importmomsen, er vi i den situation, at vi vil finde det på tide, at importørerne kom til at betale det samme i momsprocent som andre, men det kan ikke gøre os så velvillige, at vi siger: lad os så få den op til 15 pct., så dér må vi alligevel forbeholde os vor stilling. På den anden side erkender vi — og det ved man — at det er rimeligt, at et sådant forslag gennemføres i et vist tempo, idet det ellers kan få skadelige virkninger; derfor har vi ikke modsat os, at man om muligt får dette lovforslag gjort færdigt endnu i dette døgn.

Men så kommer spørgsmålet: hvad skal pengene bruges til? Oprindeligt havde regeringen den opfattelse, at man enten ved aftale med arbejdsmarkedets parter eller ved lov skulle annullere i alt tre dyrtidsportioner; derved slap erhvervslivet for omkostningsstigninger, og så skulle man give kompensation til lønmodtagerne igennem visse beskedne skattelettelser. Det har man fraveget. Nu vil man indføre en momsforhøjelse, der skal give 1.400 mill. kr., og af dem skal, så vidt jeg kan se, de 300 mill. kr. via ATP betales til arbejdsgiverne,

[Aksel Larsen.]

så de har dem som tilskud til deres løn-udbetalinger. De to sociale kompensationsforslag synes at skulle koste i alt 200 mill. kr., og så har man det lille lovforslag, som regeringspartierne ordførere udtrykker næsten paroksyntisk begejstring for, forslaget om, at papir- og papafgiften skal bortfalde, og det vil koste 55 mill. kr. Det er altså 555 mill. kr. på den ene side og 1.400 mill. kr. på den anden side. Det forandrer uægtelig statsbudgettet i ganske betydelig grad, og jeg synes dog, regeringen burde overveje, om dette er helt rimeligt.

Hvis den endelig vil være så glubsk, og hvis den endelig tror, at de prisstigninger, der bliver følgen af dette her, på nogen måde kan hjælpe på Danmarks økonomi, så burde regeringen da overveje, om der ikke kunne blive råd til mere kompensation for momsforhøjelsen, end man her foreslår. Jeg kan erindre om, at da moms blev indført i sin tid, blev den ledsaget af en tilskudsordning for mejerivarer o. lign., som bevirkede, at hjemmemarkedspriserne ikke slog igenem for disse varers vedkommende; det var måske ikke urimeligt, om man opretholdt den ordning. Men i lovforslaget har man udtrykkelig skrevet, at mejeriprodukter, der sælges på hjemmemarkedet, ikke skal friholdes.

Så er der spørgsmålet om persontilskud. Da moms blev gennemført i 1967, var der også noget med et persontilskud til dem, der ikke kom ind under de kategorier, der er nævnt i to af de lovforslag, der skal behandles her i dag. Kunne der ikke blive råd til det? Jeg er naturligvis fuldt opmærksom på, at de to kategorier, der er særlige lovforslag om kompensationer til, omfatter medborgere, som har stemmeret, medens persontilskuddene i sin tid i temmelig høj grad gik til medborgere, der ikke havde stemmeret. Men jeg vægrer mig ved at tro, at det skulle være grunden til, at regeringen kun vil kompensere netop på disse områder.

Jeg henstiller altså, selv om jeg ikke har stort håb, til overvejelse, at man, hvis man alligevel vil gennemføre denne glubske forhøjelse af afgifterne, kompenserer noget mere og på andre områder end foreslået af regeringen.

Så er der forslaget om, at papir- og papafgiften skal bortfalde. Jeg forstår regerings-

partiordførernes store glæde over det; de udtrykker alle sammen glæde, og man forstår, at det er noget, de har længtes efter, lige så længe denne regering har eksisteret og måske længere. Vi har ellers ikke mødt megen velvilje ved de lejligheder, vort parti her i tinget har stillet lovforslag om, at afgiften på papir og pap skulle bortfalde; da har der ikke været tale om, at det kunne lade sig gøre, man var ikke spor glad for vore forslag.

Jeg har måske lov til at komme med den personlige bemærkning, at det naturligvis er rimeligt at takke hr. Enoch Nielsen, fordi han så stædigt og vedholdende har presset på over for regeringen og folketinget for at få afgiften på papir og pap afskaffet. Men når regeringspartierne ordførere her fra folketingets talerstol takker hr. Enoch Nielsen og siger: Det er rigtignok godt, du har presset på, så kunne de måske også godt takke mig, for jeg har nu presset på, før hr. Enoch Nielsen kom i gang; jeg har stemt imod papir- og papafgiften, da den i sin tid blev indført, og vort parti har flere gange her i tinget stillet forslag om, at den skulle bortfalde. Jeg synes, dette skulle siges.

Så vil jeg samtidig sige, at da moms blev gennemført i 1967, var det vor intention — og jeg forstod også, at det var den daværende finansministers intention — at så snart den var indkørt, skulle vi i folketingsåret 1967-68 tage fat på en kulegravning af hele forbrugsskatteområdet og revidere, regulere nedad eller eventuelt helt afskaffe adskillige punktafgifter af den simple grund, at momsens indførelse måtte bevirke, at der skulle ryddes op i afgiftsjunglen i det hele taget, og at en række punktafgifter måtte anses for at være blevet erstattet af moms. Jeg indrømmer, at vi ikke dengang tænkte på, at det ville være muligt totalt at afskaffe tobaksafgiften eller ølafgiften eller spiritusafgiften eller lignende afgifter, der giver milliardbeløb, eller bilskatterne. Men på den anden side er der jo afgifter på en hel del elementære forbrugsvarer, som befolkningen ikke kan undvære; ja, visse af disse forbrugsvarer er befolkningen ved lov tvunget til at anvende. Disse forbrugsafgifter, som samtidig giver ret beskedne beløb til statskassen, burde naturligvis totalt forsvinde, og andre kunne virkelig reguleres. Nå ja, af grunde, alle kender, blev

[Aksel Larsen.]

det arbejde ikke udført; der kom nogen i vejen. Men det betyder ikke, at vort synspunkt er ændret; det betyder ikke, at vi mener, der ikke skal gøres noget ved punktskatterne.

Derfor har vi arbejdet også under denne regering for at få gjort noget ved det, og det er til sidst lykkedes os efter flere forgæves forsøg at få nedsat et såkaldt punktskatte- eller kulegravningsudvalg, som i finansministeriet arbejder med at gennemgå hele forbrugsskatteområdet og finde ud af, hvad der kan og bør gøres. Jeg er nødt til at sige her, at dette udvalg har arbejdet grundigt, men det er ikke kommet ret langt frem; det er kommet frem dertil, at i denne eller i næste uge skulle vi begynde at foretage en samlet undersøgelse af punktskatteområdet, altså en afvejning af, hvor der kan sættes ind. Naturligvis har vi forhandlet om papegøjeplader og papir og pap, elektriske lamper og sikringer og tændstikker osv.; men hver gang vi kom selv med den mest beskedne antydning — jeg tror ikke, jeg går for langt, når jeg bare omtaler dette, det er ikke noget egentligt referat — blev vi mødt med det spørgsmål: hvor vil I skaffe dækning fra? Jeg mener ikke, det kan være nødvendigt at skaffe dækning for at afskaffe en eller anden beskeden punktskat, som er pålagt af rent fiskale grunde i sin tid, og som for længst burde være forsvundet, efter at momsen er indført.

Det har altså været umuligt at komme til noget, før regeringen nu kommer med sit forslag om momsforhøjelse. Så føler den trang til at gøre noget; den har været under pres, og det er der ikke noget at sige til, og samtidig ser det pænt ud, at den for en gangs skyld letter eller afskaffer en afgiftsats. Jeg er nødt til at sige, at når vi efter 2 års forløb endelig fik et udvalgsarbejde i gang om afgifterne i det såkaldte kulegravningsudvalg, er det lige stærkt nok, at egentlige resultater kan man ikke nå, før regeringen selv kommer med forslag, dels om en momsforhøjelse, som vi slet ikke har snakket om i kulegravningsudvalget, dels om afskaffelse af papir- og papafgiften. Det må jo få udvalgsmedlemmerne til at spørge sig selv, om der overhovedet er mening i at være i dette udvalg, når det betyder så lidt, og når regeringen disponerer uden om det.

Men bortset fra det vil jeg gøre opmærksom på, at der i forbrugsafgiftsloven findes forskellige varer eller produkter, som er afgiftsbelagt, og hvor afgiftsbelægningen er lige så urimelig, som når det drejer sig om papir og pap. Der er sagt tilstrækkeligt om papir og pap her, om at det konkurrerer med andre former for emballage osv., og at det er en uting at have papirafgift på bøger, når der i forvejen er moms på bøger, og det er så evindeligt rigtigt. Men ærlig talt: det er dog vist lidt urimeligt at have en særlig afgift på tændstikker, som derudover er momsbelagt. Eller hvad mener man om elektriske pærer og sikringer? Sikringerne skal vi bruge, det er der lov for, men alligevel har man en afgift på sikringer. Den giver kun et par mill. kr., det er ingenting, men den opretholdes. Og elektriske lamper? Ja, jeg tror ikke, at oplysningen her klarer sig, uden at folk kan få lys. Erhvervslivet bruger også elektriske lamper og sikringer. Det er et beskedent beløb, det drejer sig om, det er et beløb af størrelsesorden omtrent som papir- og papafgiften. Når regeringen vil kradsse 1.400 mill. kr. ind, kunne den så ikke få råd til i det mindste på disse områder at gøre noget? Det kan godt være, at vi i det hasteudvalg, der nu er nedsat, skal se på, om der ikke er andre af disse punktafgifter, som man uden skade kan sløjfe ved denne særdeles gunstige lejlighed.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale forslaget om papir og pap til velvillig behandling. Velvillig kan jeg ikke være over for de to andre her behandlede lovforslag.

Sigsgaard: Hr. Aksel Larsens grundige gennemgang af en række forhold omkring glødelamper og tændstikker m. v. kan vel være tilstrækkeligt, og så kan jeg gå direkte til hovedforslaget blandt dem, vi nu taler om, forslaget om forhøjelsen af momsen.

Det har været hævdet i debatten her på det sidste, at momsen teoretisk set ikke behøver at vende den tunge ende nedad, og det kan være rigtigt nok. Nu er der bare ikke så forfærdelig meget interessant ved den slags teoretiske diskussioner, for i praksis vender momsen faktisk den tunge ende nedad, fordi kompensationserne altid er utilstrækkelige — de er ekstra utilstrækkelige ved denne forhøjelse — og den gør det i ganske udpræget grad derved, at den også

[Sigsgaard.]

rammer indkomster, der er så små, at de ikke indkomstbeskattes. Der kan man stille sig det spørgsmål og burde vel også kunne stille regeringspartierne det, om det egentlig er rimeligt, at mennesker, der har så små indkomster, at de ikke skal betale indkomstskat af dem, alligevel skal rammes af denne asociale skat, momsen. De betænkeligheder, regeringspartierne måtte have haft på det punkt, har de altså åbenbart meget let overvundet, for ikke en eneste af regeringspartiordførerne var inde på det problem her i dag. Det vil altså sige, at forhøjelsen er ganske særlig alvorlig f. eks. for unge under uddannelse, for pensionister og for lavtlønnede, f. eks. enlige forsørgere.

Dertil kommer, at folk med høje indkomster kan slippe for en del af momsen ved at lægge en del af deres forbrug i udlandet. Det vil altså sige, at momsen som helhed har en tendens til at begunstige høje indkomster, der til en vis grad kan slippe uden om den, medens folk, der er økonomisk meget dårligt stillede, rammes ekstra hårdt af denne skat. Den skulle nok aldrig have været indført i sin tid; det er nok dér, hovedfejlen ligger. Dens asociale karakter synes jeg også understreges af, at den beskatter rugbrød og røget laks lige hårdt.

Man har påstået, at momsens fordele var, at den var let at administrere og let at kontrollere. Nu tror jeg nok, de fleste vil være enige om, at erfaringen viser, at den kræver et ganske stort administrationspersonale, og at den er svær at kontrollere. Der snydes ganske meget med momsen, og i den forbindelse synes jeg tiden nu er inde til, at man fra folketingets side beder finansministeren om et skøn over dette momssnyderis omfang. Jeg er glad for, at vi har fået et skøn, med alle de usikkerhedsmomenter der er forbundet med det, over skatteunddragelsernes omfang med hensyn til indkomstbeskatningen; men momsen bliver jo stadig mere betydningsfuld, andrager en stadig større del af statens indtægter, og så må det være rimeligt, at vi får en oversigt over, hvordan den egentlig fungerer — vi kan også sige det på en anden måde: en oversigt over, i hvilken udstrækning den måske ikke fungerer.

Den konservative ordfører, hr. Hans Kjær, bestred, at der snydes særlig meget

med momsen, og henviste til nogle udtalelser, jeg kom med forleden dag. Han brugte som argument, at der sidste år kun var tale om 25 mill. kr. i efterbetaling, og det tog han tilsyneladende som et bevis på, at snyderiet ikke var omfattende. Jeg må sige, jeg troede næsten ikke mine egne øren, da jeg hørte det argument. Hvis vi ser på skatteefterbetalingerne vedrørende indkomstskatten, vil vi jo se, at det heller ikke er store beløb, det her drejer sig om, i forhold til det samlede provenu af indkomstskatterne. Det vil altså sige, at vi efter hr. Hans Kjær mening ud fra den målestok kan være ganske trygge over for skattesnyderiet. Men nu ved vi, at de små bøder og små efterbetalinger kun er udtryk for, at der gøres alt for lidt ved skattesnyderiet. Hvis man gjorde kontrollen endnu mere vanskelig — og det har der ligesom været en tendens til derved, at finansministrene ikke har udnyttet de beføjelser, de har ifølge kontrolloven — og måske gjorde personaleproblemerne endnu mere vanskelige, det kan jo gøres ved at skære ned på statsbudgettet og bl. a. ramme skatteligningen, ja, så kunne vi antagelig nå til, at der slet ingen efterbetaling blev, og så ville hr. Hans Kjær måske drage den slutning, at nu var snyderiet helt afskaffet, for nu var der ingen efterbetalinger mere. Jeg tror nu ikke, at regeringen så let klarer frisaag.

Vi har ingen tal desværre for momssnyderiets omfang. Kun kan vi formode, at det er betydeligt, fordi der efterhånden er kommet klarhed over, at der findes en række forskellige metoder til at undgå at betale den moms, der skulle betales. Både hr. Hans Kjær og jeg har brug for et kvalificeret skøn over dette momssnyderi, og jeg går derfor ud fra, at finansministeren vil foranledige, at der udarbejdes et sådant skøn. Det, at momsen nu igen skal sættes op og dermed bliver meget høj, gør det ekstra nødvendigt, at der sættes ekstra ind over for momssnyderiet, og det går jeg da ud fra — indtil jeg har hørt andet — at også hr. Hans Kjær kan være enig med mig om. Til den ende vil det som sagt være meget værdifuldt at få en vurdering fra finansministeriet af dette snyderis omfang og også meget gerne af dets former.

Vedrørende forslaget om importmomsen skal jeg kun understrege det, som er nævnt i

[Sigsgaard.]

bemærkningerne, at forslaget først og fremmest vil betyde en likviditetsstramning. Oven i kreditstramningen vil det ramme mindre ikke så kapitalstærke virksomheder og nyere virksomheder hårdest. Jeg ved ikke, om man i regeringspartierne har været opmærksom på det, og om man mener, det er virksomt at ramme f. eks. nye virksomheder, der prøver på at arbejde sig op, særlig hårdt, sådan som det sker ved dette forslag. Men i øvrigt skal jeg kun sige om det, at som konsekvens af VS' stilling til den almindelige momsforhøjelse til de 15 pct. kan vi heller ikke stemme for dette forslag om importmomsforhøjelsen.

Hanne Reintoft: Jeg skal ikke bruge så mange ord på disse lovforslag. Dels synes jeg, vi havde debatten i fredags; dels tror jeg, alle ved, hvordan både jeg selv og mit parti ser på begrebet moms.

Som alle ved og som fremhævet ved utallige debatter, også i dag, er det en beskatningsform, der rammer de i forvejen dårligst stillede, og det er aldrig lykkedes at afhjælpe det. Momsen rammer først og fremmest hele den store lavtlønsgruppe som den urimelige beskatningsform, den er, der lægger skat på alle nødvendige forbrugsvarer, og selvfølgelig rammer den med særdeles følelig kraft hos de familier, som må bruge hele deres indtægt til de almindelige forbrugsartikler. Der er 43 pct. af landets familier, der er arbejderfamilier, så det er altså dem, det går ud over.

Ikke mindst er moms på fødevarer og medicin — det har det været fra begyndelsen — en overordentlig uheldig ting. Som jeg lige har peget på i talen om udskrivningsprocenten for næste år, kunne man, hvis man var villig dertil, lave en skatteskala, der dels lagde beskatningen hos de mennesker, der havde råd til det, dels overflødiggjorde forbrugsbeskatningen, der ikke med sociale kompensationer — i hvert fald af den art, vi hidtil har set, heller ikke under den forrige regering — på nogen måde afhjælper den virkelige trang, som en så asocial beskatningsform som momsens faktisk påfører folk.

Når vi står her i dag og ser, at man med flertallet i hånd vil forhøje momsens til hele 15 pct., må man dybt beklage, at den over-

hovedet i sin tid blev indført, at det var nødvendigt for socialdemokratiet i 1966 at gå til valg på en moms, og at det var nødvendigt at gennemføre den.

Nu siger hr. Aksel Larsen i dag, at det er meget velvilligt, at vi vil behandle dette lovforslag. Ja, det er måske velvilligt af os andre, men man må da tilføje, at hr. Aksel Larsen har altid været uendelig velvillig til at behandle momsforslag, også umiddelbart efter at man var gået til valg på, at man ikke ville have forbrugsskat. Der blev advaret, man satte sig til modværge, og der blev gjort opmærksom på, hvem det ville ramme; det gik nøjagtig, som det blev sagt i de advarsler. Trods lange taler både fra hr. Aksel Larsens side og fra socialdemokratiets side om, at det var absolut nødvendigt at gennemføre den finanspolitik på det tidspunkt, viste det sig, at det kom til at ramme de lavtlønnede, det viste sig, at de sociale kompensationer ikke kom til at slå til, og det viste sig også, at det kun var i en ganske kort periode, det hjalp på skattesnyderiet.

Det er en ulykkelig og asocial form for beskatning, og det gør det selvfølgelig ikke bedre, at denne regering nu strammer beskatningen og hæver momsens til 15 pct. endog uden at forhøje de meget beskedne sociale kompensationer, undtagen til den lille pensionistgruppe. Det vil ramme store grupper af mennesker. Vi ynder herhjemme at tale om, at vi har en restfattigdom. Vi har ikke en restfattigdom, vi har store grupper af mennesker, der hver eneste dag har økonomiske sorger og ser familieliv og hjem ødelagt af det.

Jeg kan kun henvise til, hvad jeg har sagt. Vi burde have en helt anden skatteform. Vi burde have en virkelig skattereform, der lagde skatterne om fra indirekte skatter til direkte skatter med en helt anden skala, der lagde vægt på, at de, der har penge, kom til at betale.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg vil gerne takke ordførerne for de indlæg, der er kommet. Der er blevet spurgt, hvorfor vi har valgt en momsforhøjelse. Debatten afspejler naturligvis ikke årsagen til, at vi valgte momsforhøjelsen, men i mit hoved stod i hvert fald en erindring om, at alle partier principielt på et eller andet tids-

[Finansministeren.]

punkt var gået ind for momsens, at alle partier og alle medlemmer af tinget på et eller andet tidspunkt har stemt for momsens. Derfor var jeg i hvert fald sikker på, at principiel uenighed kunne det ikke give anledning til, og jeg beklager derfor, at der er toner både i hr. Sigsgaards og i fru Hanne Reintofts indlæg, som alligevel synes at antyde, at jeg har taget fejl. Men jeg har vel ikke taget fejl deri, at de to ærede medlemmer stemte for momsens, da den blev indført første gang i 1967? Deri tror jeg ikke jeg har taget fejl, selv om der er ting, som nu tyder på, at de principielt er imod momsens.

Hr. Grünbaum var inde på, hvad der var årsagen til disse foranstaltninger, der her foreslås, hvad vi skulle med denne momsforhøjelse. Om baggrunden og hvad vi skal med den vil jeg gerne henvise til den debat, der fandt sted her i tinget i fredags, og den redegørelse, statsministeren gav den 30. april. Jeg tror, redegørelsen den 30. april og debatten i fredags med al ønskelig tydelighed tilkendegav, at regeringen i hvert fald må skønne, at den økonomiske stramning endnu ikke har virket på en så gunstig måde, at vi har fået den helt nødvendige forbedring af betalingsbalancen, som regeringen må tilstræbe.

Hr. Aksel Larsen var inde på spørgsmålet om fravigelsen af fristen den 15. marts for disse forslag. Her vil jeg også henvise til forespørgselsdebatten og det, der er sket siden den 30. april ved offentliggørelsen af valutabalancen for april måned og handelsbalancen for marts måned. Begge disse to ting viser med desværre al ønskelig tydelighed, at det er nødvendigt at stramme forbruget mere.

Så kan man naturligvis sige: ja men det hjælper ikke — det var det, hr. Grünbaum var inde på — en stram finanspolitik hjælper ikke, den fører til nedsparring, som det vist hedder med et fint ord, altså en standsning af opsparringen eller en nedgang i opsparringen, sparernerne bruger deres sparemidler eller lægger ikke det til side, de ellers ville lægge til side. Der er ikke plads til at bære yderligere forbrugsbegrænsning, siger hr. Grünbaum, som henviser til en enquete i Berlingske Tidende fra i går. Nu er det jo normalt ikke fra Berlingske Tidendes søndagsudgave, hr. Grünbaum får sine argu-

menter, men her var der selvfølgelig nogle udtalelser om, at man ikke kunne spare. Nu ved jeg egentlig ikke, om dette betyder, at socialdemokratiet principielt ikke længere tror på, at finanspolitik kan anvendes i den økonomiske politik, at man ikke kan stramme forbruget gennem skatter eller afgifter, at man kun kan nedsætte opsparingen gennem dem. Det er dog en ganske interessant nyhed at få frem her i tinget i dag, hvis socialdemokratiet virkelig forkaster finanspolitikken som et økonomisk-politisk middel. Jeg kan ikke forestille mig, at socialdemokratiet vil gøre det. Jeg kan ikke forestille mig, at en tilbagevendt socialdemokratisk regering, der eventuelt skulle have hr. Grünbaum som finansminister, ville sige: nu ophæver vi alle finanspolitiske stramminger og lader forbruget stige. Jeg kan ikke forestille mig det. Jeg er sikker på, at der, jeg havde nær sagt mindst vil foregå den samme forandring med hr. Grünbaum, når han bliver finansminister, som der foregik med mig, da jeg afløste hr. Grünbaum; den har jeg jo hørt en hel del om, og den var måske heller ikke så forfærdelig lille. Lad dette være en personlig indrømmelse.

Hvad skal en regering gøre, når det rent faktisk forløber med betalingsbalancen, som det gør? Så er vi nødt til at stramme forbruget eller stramme vores kreditpolitik yderligere. Man kan tænke sig en tredje udvej, nemlig indkomspolitik, men vi ved godt, at de foreliggende forslag er afledt af, at indkomspolitikken ikke kunne gennemføres, fordi vi er midt i en overenskomstperiode. Det har vi bøjet os for, og så må vi nøjes med de to andre midler. Kredit- og pengepolitikken kunne efter vort skøn ikke strammes yderligere. Tilbage var kun finanspolitikken, og da gjaldt det om at tilrettelægge den, således at den gik ind i en helhed, der samtidig havde det sigte at undgå det, som i de sidste måneder for os står som det, der kan ødelægge mulighederne for at få rettet vores betalingsbalance op, nemlig at omkostningsniveauet bliver så højt, at konkurrenceevnen svigter. Det er klart, at udsigten til to dyrtidsportioner i juli naturligvis medfører, at vi meget nøje må overveje, om denne udsigt ikke må modvirkes på en eller anden måde, og derfor er der kommet denne kombination. Vi foreslår, at en del af denne momsforhøjelse skal bruges til at

[Finansministeren.]

neutralisere eller at sikre os mod de omkostningsmæssige følger af den anden juliportion, hvis pristallet for juli skulle udløse to dyrtidsportioner. Der er dog en helhed i det, forsøg på en forbrugsdæmpning ud over den, vi har i øjeblikket, forsøg på endnu en gang at leve efter Keynes' nationaløkonomiske teorier. Hr. Grünbaum kan komme til mig og sige: Keynes havde ikke ret, han havde uret; men hr. Grünbaum må så opstille en anden teori, som vi skal kunne gå ind på, en anden filosofi. Her er der da et forsøg på at skabe en helhed — om end det er en beskedne helhed — hvor tingene passer ind i hinanden. Vi skaffer penge til at sikre os imod, at den anden dyrtidsportion skal belaste omkostningsniveauet og skal belaste vores konkurrenceevne, så eksporten svækkes.

Hr. Grünbaum var inde på import-eksportforholdet. Vi har en fortvivlet betalingsbalance; er det da ikke rigtigt, at man gennem de økonomiske midler prøver på at bremse lidt op for importen, som vi gør med momsstigningen for importen, og til gengæld at bruge nogle af de penge, vi får ind gennem den almindelige moms, til at give eksporterhvervene bedre konkurrencemæssige vilkår, end de ville få, hvis vi intet foretog os, hvis de to dyrtidsportioner kommer til udbetaling? Jeg synes, der er en sammenhæng i denne politik, og det er det, jeg gerne ville bemærke her til debatten.

Jeg skal ellers ikke forlænge den meget, der er jo ikke stillet mange direkte spørgsmål. Tallene har svirret lidt rundt om det ene og det andet, men jeg kan sige, at vi regner i 1970-71 med, at momsforhøjelsen fra 12,5 pct. til 15 pct. vil give os 600 mill. kr. og til næste finansår, hvor den virker et helt finansår, 1.400 mill. kr. Vi regner med, at importmomsen giver en engangsvirkning på 450 mill. kr. i finansåret 1970-71. Papirafgiftens bortfald vil koste 35 mill. kr. i år og 50 mill. kr. til næste år. I alt får vi således et merprovenu i 1970-71 på 1.015 mill. kr. og til næste år på 1.350 mill. kr. ved disse lovforslag.

Dette modsvares af kompensationerne, de sociale kompensationer på 125 mill. kr. i år og 170 mill. kr. næste år, 225 mill. kr. går til statstilskuddet til reduktion af erhvervenes lønomkostninger, 110 mill. kr. bliver statens merudgift ved momsforhøjelsen, og merud-

gifter til dyrtidsregulering som følge af julipristallets portion 2 bliver 225 mill. kr. i år. I alt får vi således merudgifter på 685 mill. kr. i dette finansår og til sammenligning 770 mill. kr. næste år. Disse lovforslag forøger kasseoverskuddet med 330 mill. kr. i år og med 580 mill. kr. næste år.

Jeg kan da udmærket godt se, at man kan være bange for, når man skal bruge momsens som middel, at der vil ske en hamstring fra lovforslagenes fremsættelse til deres ikrafttræden, og derfor forstår jeg også udmærket ud fra dette synspunkt hr. Hans Kjærs bemærkning om, hvorvidt man var i stand til at trække ikrafttrædelsestidspunktet noget frem.

Jeg vil gerne sige, at jeg vil ikke på forhånd afvise, hvis udvalget måtte ønske det og folketingets partier måtte ønske det, at en tidligere ikrafttræden kan blive aktuel, men erfaringerne viser, at for det første skal erhvervslivet selv have en ca. 14 dages tid til omregning af priser, til kalkulationer, der skal ændres, og for det andet skal administrationen have nogen tid til at tilrettelægge det. Hvis der derfor er tale om, at det skal træde i kraft i stedet for en af de sidste dage i juni, hvis det på grund af ferien er mere praktisk, så kan det lade sig gøre, men at det skulle kunne træde i kraft omkring den 1. juni eller næste mandag, det tror jeg ikke på. Jeg kan også huske, at da hr. Grünbaum gennemførte sin moms — den debuterede dengang — da gav man vist 3 måneders frist fra omkring 1. april til den 3. juli 1967.

Jeg håber, at hamstringen ikke vil blive til noget, og jeg vil i hvert fald lægge vægt på, at hamstring ikke kommer til at påvirke importen for stærkt; jeg skal derfor henstille til folketinget, at man så tidligt som overhovedet muligt bliver i stand til at vedtage forslaget om forhøjelse af importmomsen.

Om denne specielt vil jeg sige, at den vil naturligvis medføre en kreditstramning for importørerhvervet, men også kun midlertidigt, idet den nye toldlovs gennemførelse fra 1. april 1971 medfører, at man fra det tidspunkt kan gå over til almindelig kredit for de importerende erhverv på samme måde, som man har det for andre erhverv.

Spørgsmålet om papir- og papirafgiften har været rejst, og alle har følt sig foranlediget til at sende en buket mundtlige roser, verbale roser, om jeg så må sige, til hr. Enoch

[Finansministeren.]

Nielsen: Jeg vil også gerne sætte min rose ind i denne buket. Hr. Enoch Nielsen har arbejdet utrætteligt for at få ophævet denne papir- og papafgift og har haft gode argumenter på hånden; det er altså det, der løner sig nu. Jeg vil naturligvis ile med at give en tilsvarende ros til hr. Aksel Larsen og takke ham, fordi han har erklæret sig villig til at medvirke til dens ophævelse og i øvrigt har arbejdet for det adskillige gange her i det høje ting og i dets udvalgs-værelser. Der er ingen, der vil tage æren fra hr. Aksel Larsen. Der er sikkert heller ikke nogen her, der vil tage æren fra oppositionen, når det drejer sig om dens medvirken til at lette afgifterne. Jeg ville have været glad, hvis man bare på et enkelt område havde hørt en tone om, at man var rede til at medvirke til afgiftsforhøjelser.

Jeg mener selv, at vi har gjort noget, der var rigtigt med papir- og papafgiftens ophævelse — naturligvis ikke noget, der står i forhold til det beløb, som 2½ pct.s forhøjelse af moms indbringer. Jeg vil gerne føje til, at nu nærmer vi os tidspunktet, da restaurationsafgiften helt forsvinder, og dermed er to upopulære og ulogiske afgiftsformer i vores skatte- og afgiftssystem helt bortfaldet, hvilket jeg mener er en fordel for hele systemet.

Jeg går stadig ud fra, at kulegravningsudvalget fortsætter. Hr. Aksel Larsen var lidt ked af, at man ikke drøftede disse ting med kulegravningsudvalget, sådan forstod jeg det i hvert fald, men jeg må sige, at den økonomiske politik og ansvaret for den må være regeringens og regeringspartiernes. Hvis andre vil bidrage og lette os dette ansvar, være med til bare noget af det, så er de særdeles velkomne her og nu, men det kan ikke være således, at en regerings økonomiske manøvrer muligheder skal være afhængige af, om den kan få tilsagn fra alle partier i et kulegravningsudvalg, og et kulegravningsudvalg er da også først og fremmest tænkt som en teknisk reformundersøgelse, for at de ting, som hr. Aksel Larsen nævnte, kan komme ind i betragtningerne og virkelig kan underkastes en samlet afvejning.

Der bliver senere lejlighed til at drøfte kompensationerne. Hr. Aksel Larsen var inde på, at det var mærkeligt, at de, der fik

kompensationer, var folk, der havde stemmeret. Jeg ved egentlig ikke, hvad han mente med denne betragtning, men jeg ved i hvert fald, at vi foreslår børnetilskuddene forhøjet ret væsentligt, og børnene har vel ikke fået stemmeret endnu. (*Afbrydelse*). Ja, fædrene får dem jo ikke engang, kun mødrene. Men jeg vil da bøje mig for, at mødrene skal have stemmeret, og jeg har ikke tænkt mig at fratage dem stemmeretten, fordi de skal have kompensation i deres børnetilskud. Ungdommens uddannelsesfond vil der også blive stillet øgede midler til rådighed for, men dette kræver ikke nogen særlig lov; det kræver blot et finansudvalgsaktstykke, som jeg tror undervisningsministeren vil fremsende til finansudvalget i nærmeste fremtid.

Jeg håber, at man vil kunne enes i det høje ting om papir- og papafgiftens ophævelse — det takker jeg for — og at der vil være en forholdsvis stor tilslutning til den umiddelbare forhøjelse af importmomsen. Så må vi jo indstille os på, at den almindelige momsforhøjelse pr. 1. juli, eller måske nogle dage før, kommer vi nok til at stå alene med ansvaret for, hvis jeg skal konkludere debatten. Det er ikke første gang, og det bliver nok heller ikke sidste gang, vi må gå alene, når vi skal tage ansvaret for at føre den økonomiske politik.

Grünbaum: Finansministeren efterlyste forslag fra oppositionen til større indtægter. Nu undlod finansministeren desværre at svare på et spørgsmål, jeg stillede, som netop gik ud på, om der ikke var mulighed for at skaffe staten større indtægter. Jeg spurgte, om finansministeren nu agtede at foretage sig noget for at rette skævhederne op med hensyn til B-skatteydernes ligning. Jeg har nævnt, at der måske her er beløb på 1½ milliard, måske 2 milliarder, som muligvis er forklaringen på, at man trods den store stramning, der er gennemført, i hvert fald for indkomstskattens udskrivningsprocent, alligevel er i den situation, at man ikke rigtig har kunnet mærke stramninger. Mit forslag gik ud på, at man nu på basis af 1969-selvangivelserne, som foreligger — det har vi i øvrigt foreslået for længst i sin tid, da vi drøftede disse problemer — får rettet forskudsligningerne op. Det er ganske urimeligt, at en

[Grünbaum.]

meget stor befolkningsgruppe, nemlig lønmodtagerne, fuldt og helt skal rammes af udskrivningsprocenten, når en anden meget stor befolkningsgruppe ikke rammes på samme måde. Det må man bøje sig for, hvis der ikke er mulighed for andet. Men der er mulighed for andet; det er finansministeren, der selv ikke har ønsket at bruge de beføjelser, han har til at rette de ting op. Jeg henstiller meget stærkt til finansministeren, at han gør det nu. Efter vor opfattelse var der altså ikke brug for nogen momsforhøjelse, hvis man havde ført en mere ligelig skattepolitik fra finansministerens side, end man har gjort.

Hanne Reintoft: Jeg tror desværre, finansministeren gør sig skyldig i en fejlhuskning. Det er ganske rigtigt, at jeg i sin tid under mange protester — det tror jeg også fremgik af den offentlige debat — var med til at stemme ja til momsen. Med mange advarsler, advarsler, der, som jeg siger, er gået i opfyldelse. Jeg advarede: det ramte de lavestlønnede, vi kom ikke skattesnyderiet til livs, tværtimod kom vi det snarere til hjælp, fordi vi kom til at give en billig kredit til mange erhverv. Men jeg forstår ikke, når finansministeren siger, at der på et vist tidspunkt har været fuld enighed om, at momsen var en anvendelig skatteform, for jeg har lige slået op, hvordan finansministeren stemte, da den daværende regering indførte momsén. Der blev stemt ved navneopråb, og da stemte finansministeren nej ganske klart og tydeligt. Det vil altså sige, at regeringen dengang også var overladt ansvaret ganske alene.

Sigsgaard: Jeg efterlyste før en undersøgelse over momssnyderiets omfang. Jeg syntes selv, jeg hørte nogenlunde godt efter, da finansministeren svarede; men jeg bemærkede altså ikke nogen kommentar til det. Jeg skal ikke gentage begrundelsen for det, kun lige, at momsens provenu efterhånden har et sådant omfang — og med forhøjelsen,

som nu skal føres igennem, vil det få et endnu større omfang — at det er helt nødvendigt, at man seriøst beskæftiger sig med mulighederne for at omgå lovgivningen, mulighederne for at snyde, at vi får et skøn over, hvor stort dette snyderi er, og gerne også en gennemgang af, hvilke muligheder der findes for at omgå lovgivningen, samt hvordan man eventuelt kan lukke de huller, der måtte være, og forbedre kontrollen.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg forstår hr. Grünbaums gentagne spørgsmål således, at han mener, vi nu midt i året skulle tage B-skatteydernes forhandling op til revision, således at man altså ikke venter til slutopgørelsen efter januar-februar, men allerede nu reviderer forhåndsansættelsen eventuelt på grundlag af de selvangivelser for 1969, der indkom. Jeg vil gerne undersøge, om dette er teknisk eller praktisk muligt, idet jeg dog vil erindre om, at 1969 var det skattefrie år, og at vi derfor næppe kan bruge 1969-selvangivelserne som grundlag for en beskatning af B-skatteyderne, men eventuelt til at se, om vi har vurderet rigtigt, eller der er vurderet forkert fra ligningsmyndighedernes side, om de har underlignet, eller om de ikke har underlignet. Jeg vil gerne undersøge det spørgsmål, og jeg vil også gerne undersøge spørgsmålet, om vi ved noget om momssnyderiet, for jeg ved ikke noget om dets omfang, eller om vi overhovedet kan anstille nogen betragtninger om det; jeg vil gerne give hr. Sigsgaard det tilsagn.

Fru Hanne Reintoft siger, at der har aldrig været fuld enighed ved nogen afstemning om momsén. Nej, det har der ikke. Det sagde jeg heller ikke; jeg sagde, at alle partier var gået ind for momsen som princip i vor skattelovgivning, ganske vist på forskellige tidspunkter. Fru Hanne Reintoft gjorde det i 1967, jeg gjorde det i 1968. Der var et år imellem. Fru Hanne Reintoft er jo altid hurtigere i vendingen end jeg og kunne derfor gennemføre momsen hurtigere, end jeg kunne følge med; men jeg lærte af det, og

[Finansministeren.]

derfor troede jeg faktisk, da jeg lagde så kolossalt megen vægt på, at vi nu kunne fremsætte et forslag, som også fru Hanne Reintoft kunne stemme for: ja men momsen, det må være et princip, som fru Hanne Reintoft er tilhænger af, for det stemte hun jo for i 1967. I politik kan man blive overrasket glædeligt, men man kan sandelig også blive skuffet; jeg er ked af, at jeg er blevet det i dag, men det må jeg vel affinde mig med.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at de 3 lovforslag henvises til det tidligere nedsatte udvalg om dagsordenens punkt 1 og 2. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om midlertidigt tillæg til folke-, invalide- og enkepensionister samt om midlertidig forhøjelse af grænsen for hjælp til underhold.

(Lovforslaget (nr. 177) findes i tillæg A. sp. 4001, fremsættelsen i tidenden sp. 5796).

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familiefordeligheder. (Forhøjelse af børnetilskud m. v.).

(Lovforslaget (nr. 178) findes i tillæg A. sp. 4005, fremsættelsen i tidenden sp. 5796).

Lovforslagene sattes til forhandling.

Erling Dinesen: Det er jo meget begrænsede kompensationsforslag, der er fremsat for at råde bod på den forringelse af levevilkårene, der sker ved den ekstraordinære momsforhøjelse. Det er videre meget svært

at finde ud af, i hvilket omfang der reelt ydes kompensation til folke-, invalide- og enkepensionister, og det samme gælder i øvrigt, når talen er om de forhøjelser af børnetilskud og moderskabsydelse, som er foreslået.

Hertil kommer, at mange andre økonomisk vanskeligt stillede tilsyneladende ikke får nogen form for kompensation for de nye prisstigninger, vi nu skal have; i alle tilfælde er der endnu ikke fremsat noget forslag herom, og der er heller ikke bebudet noget. Lad mig om disse grupper nævne, at vi har langt over 100.000 lærlinge og elever her i landet, som økonomisk og socialt er meget vanskeligt stillet, da de fleste af dem er økonomisk dårligere stillet end pensionisterne. Der er ikke foreslået noget som helst i kompensation for den forringelse af lærlingenes situation, der sker gennem momsforhøjelsen, og jeg vil da gerne spørge socialministeren eller undervisningsministeren: kommer der et forslag, der vil afbøde momsens virkninger for alle disse unge, som er under faglig uddannelse?

Hvordan er det i øvrigt med uddannelsesstøtten? I hvor høj grad har man tænkt på, at alle unge under uddannelse nu vil få deres vilkår yderligere forringet, medmindre der sker noget på dette felt? Nu hørte jeg godt nok for et øjeblik siden, at finansministeren bebudede visse forslag, men jeg synes nok, det var rart, om vi i alle tilfælde i det udvalgsarbejde, som skal pågå i dag, fik besked om, hvad man har i sinde at gøre over for alle de unge under uddannelse.

I øvrigt er der jo mange andre sociale grupper end pensionisterne og de uddannelsessøgende. Vi har titusinder af lavtlønnede arbejdere, som ikke er økonomisk bedre stillet end pensionisterne. De skal åbenbart heller ikke have nogen form for kompensation. Det er oven i købet sådan, at på disse lavtlønnede arbejderes budgetter hviler momsen særlig tungt, men til trods herfor skal deres beskedne levefod altså yderligere forringes.

Jeg kunne yderligere føje til, at f. eks. familier, som er ramt af arbejdsløshed eller sygdom, heller ikke er taget med. Det er ikke så længe siden, der er sket små forbedringer, hvad angår de dagpengeydelse, som kan opnås under sygdom og arbejdsløshed, men nu sker der det, at regeringen med momsforhøjelsen simpelt hen fjerner disse